

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Латвия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителите упражняват родителски права върху детето, докато не навърши пълнолетие.

Упражняването на родителските права означава правото и задължението на родителите да се грижат за детето и за неговото имущество и да го представляват в личните и имуществените му отношения.

Полагането на грижи за детето означава грижата, надзора и правото да се определя неговото местопребиваване.

Грижата за детето означава неговата издръжка, т.е. осигуряване на храна, дрехи, жилище и здравно обслужване, предоставянето на грижи и неговото образование и отглеждане (осигуряване на психическо и физическо развитие, обръщане на внимание на неговата личност, способности и интереси до степента, до която е възможно, и подготовка на детето за общественополезна дейност).

Упражняването на надзор над детето означава полагането на грижи за неговата безопасност и предотвратяването на всяка опасност, произтичаща от трети лица. Правото да се определи местопребиваването на детето означава географския избор на местопребиваване и избора на жилище.

Полагането на грижи за имуществото на детето означава поддържането и използването на имуществото на детето с цел неговото опазване и повишаване на стойността му.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родители, които живеят заедно, упражняват родителските права съвместно. Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзорът се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако здравето или животът на детето са застрашени по вина на родителя (поради умишлено поведение или небрежност от страна на родител) или ако родителят злоупотребява с правата си или не полага грижи за детето и не упражнява надзор върху него, с което застрашава физическото, психическото или моралното развитие на детето, съдът може да лиши родителя от правото да упражнява родителските права.

При лишаването на единия родител от родителски права съдът прехвърля упражняването на родителските права върху детето изцяло на другия родител. Ако при упражняването на родителските права другият родител не може да защитава по подходящ начин детето от опасност или ако и двамата родители са лишени от тези си права, съдът възлага на съда по семейни дела да осигури грижа за детето извън неговия дом.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзора се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно. Разногласията между родителите се решават от съда по семейни дела, освен ако не е предвидено друго по закон.

Съвместното упражняване на родителските права приключва, когато съгласно споразумение между родителите или съдебно решение се определя тези права да се упражняват самостоятелно от единия родител.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако родителите постигнат съгласие по въпроса за родителската отговорност и я упражняват с желание, не е необходимо да получават одобрение от някой орган или от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

В случай на спор разногласията се решават от съда по семейни дела. Ако съдът по семейни дела не е в състояние да разреши разногласията между родителите или ако решението на този съд не е изпълнено, родителите подават молба до районния (или градския) съд.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите подадат молба до съда, те изискват да упражняват съвместно или самостоятелно родителските права. Освен това, ако е необходимо, съдията постановява решения по въпроси, свързани с издръжката, местопребиваването и др. Родител, който има самостоятелни родителски права, упражнява родителски върху детето, което включва правото да действа от името на детето при неговите лични и имуществени отношения и правото да определя местопребиваването на детето. Всеки родител има задължението и правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Тази разпоредба се прилага и ако детето е отделено от семейството или ако не живее с единия или с двамата родители. Родителят, който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Родителски спор относно упражняването на родителските права следва да бъде решен, като се вземат предвид интересите на детето и като се поиска мнението на детето, ако то е в състояние да го изрази.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, който упражнява самостоятелно родителските права върху детето, разполага с всички права и задължения, произтичащи от това.

Родителите са задължени да подпомагат детето си съгласно собствените си възможности и финансово състояние. Това е задължение на бащата и майката, докато детето не е в състояние да се издържа само.

Задължението да се подпомага детето не приключва, ако детето е отделено от семейството или не живее с единия от родителите.

Когато постановяват решение за установяване на самостоятелно упражняване на родителските права, съдилищата вземат предвид обстоятелствата по делото, което означава с кого от родителите живее детето към момента на завеждане на делото и кой от родителите упражнява ежедневно родителските права върху детето. Детето има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с всеки от родителите си (правото на лични отношения). Всеки родител е задължен и има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Родителят,

който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Предоставянето на правото на самостоятелно упражняване на родителските права върху детето на единия родител не означава, че другият родител е лишен от родителски права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителските права върху децата се упражняват съвместно от двамата родители, и двамата могат да действат от името на детето си при неговите лични и имуществени отношения. По всички въпроси, свързани с развитието на тяхното дете, родителите вземат съвместно решение.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искане да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения, се предявяват в съда по местопребиване на детето. Регистрираното местопребиване на родителите се счита за местопребиване на детето при искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения. Ако регистрираните местопребивания на родителите на детето се намират в различни административни територии, за място на пребиваване на детето се счита регистрираното място на пребиваване на родителя, с когото живее детето. Ако родителите на детето или детето нямат регистрирано местопребиване, за местопребиването на детето се счита местопребиването на родителите.

Исковата молба следва да бъде подадена съгласно член 128 от Гражданския процесуален закон. Член 129 от Гражданския процесуален закон се прилага във връзка с документи, които трябва да бъдат приложени към исковата молба.

Към исковата молба може да бъде приложено и становището на съда по семейни дела.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебното производство по граждански дела се урежда от разпоредбите на латвийския Граждански процесуален закон. Дела, свързани със защитата на правата и интересите на децата, се разглеждат от съда в извънредно заседание. Съдът иска становището на съда по семейни дела по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, грижата за детето и процедурата за упражняване на правото на лични отношения, и кани представител, който да присъства по време на съдебното заседание и да разбере мнението на детето, ако детето е в състояние да го изрази с оглед на неговата възраст и равнище на зрялост.

Съдът разглежда граждански иски в открити заседания, с изключение например на дела за упражняване на родителските права и правото на лични отношения. Също така в интерес на малолетни или непълнолетни лица съдът може да обяви заседанието или част от него за закрито при обосновано искане от страна на участници в делото или по собствено усмотрение.

Страните имат правото да подадат обосновано искане до съда да гледа делото по бързото производство. След това съдът разглежда това обосновано искане.

По искане на една от страните съдебното решение може да гласи, че решенията или части от тях относно издръжката за дете и по дела, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения, подлежат на незабавно изпълнение.

При искане на едната от страните съдът постановява решение, с което временно се определя издръжката за дете до постановяването на съдебното решение.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Лица с ниски доходи или нуждаещи се лица, на които е предоставен такъв статут съгласно предвидената в законодателството процедура, и лица, които внезапно са попаднали в такова положение и финансово състояние, което им пречи да защитават правата си (поради природни бедствия, форсмажорни обстоятелства или други обстоятелства извън контрола на лицето), или са изцяло на грижата на държавата или общината (наричано по-нататък „специално състояние“), имат право да поискат финансова подкрепа за правна помощ.

При обосновано искане от страна на дадено лице съдът или съдията разглежда финансовото състояние на лицето, освобождава го изцяло или частично от плащането на съдебни разходи към държавния бюджет и спира изпълнението на наложеното плащане на съдебни разходи към държавния бюджет или ги разделя на вноски.

В съответствие с Гражданския процесуален закон ищците са освободени от плащането на съдебни разходи към държавния бюджет за искове, свързани с изплащането на издръжка за дете.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебно решение може да бъде обжалвано по общия ред, т.е. чрез подаване на жалба (в окръжния съд) или касационна жалба (във Върховния съд).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда се изпълняват веднага щом влязат в сила или незабавно, ако са обявени за подлежащи на незабавно изпълнение.

Съдебните решения се изпълняват от регистриран съдебен изпълнител.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Латвийските съдилища признават и изпълняват решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

Решенията, постановени от чуждестранните съдилища, се признават и се изпълняват съгласно процедурата, установена от Гражданския процесуален закон, и съгласно Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Молбата за декларация за изпълняемост се подава за разглеждане пред районния съд (или градския съд) по постоянно местопребиване на лицето, срещу което се иска изпълнение, или по постоянното местопребиване на детето, за което се отнася изпълнението. Решение относно декларацията за изпълняемост или решението за отхвърляне на декларацията за изпълняемост се постановява от съдията по негова преценка въз основа на подадената молба и приложените към нея документи в срок от 10 дни от деня на подаване на молбата без призоваване на страните.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В случай на признаването на решението на чуждестранен съд, срещу решението на съд от първа инстанция може да бъде подадена отделна жалба пред районния съд, а решението на районния съд по отделната жалба може да бъде обжалвано пред Сената, като се подаде друга жалба.

Участник в дело, чието регистрирано местопребиване или обичайно местопребиване е в Латвия, може да подаде отделна жалба в срок до 30 дни от датата на издаване на копие от решението, докато участник в производството, чието регистрирано местопребиване или обичайно местопребиване не се намира в Латвия, може да подаде такава жалба в срок до 60 дни от датата на издаване на копие от решението.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Латвия е обвързана от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата и от двустранни споразумения за правна помощ, сключени между Република Латвия и Руската федерация, Украйна, Република Беларус, Република Узбекистан, Република Киргизстан и Република Молдова.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.